

Instytut Pamięci Narodowej - Rzeszów

<https://rzeszow.ipn.gov.pl/pl8/sledztwa/sledztwa/oddzialowa-komisja-w-rzeszowie/31519,Sledztwa-w-toku.html>
27.04.2024, 12:45

Śledztwa w toku

Śledztwo zbrodniczej działalności funkcjonariuszy WUBP w Rzeszowie, polegającej na fizycznym i moralnym znęcaniu się nad osobami, przeciwko którym prowadzono postępowania karne (S 8.2000.Zk).

Śledztwo podjęto 10 listopada 2000 r. W ramach śledztwa wyjaśniane są okoliczności bezprawnych zachowań funkcjonariuszy Wojewódzkiego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w Rzeszowie wobec osób przetrzymywanych w areszcie tego Urzędu, które były pociągnięte do odpowiedzialności karnej. Z akt śledztwa sukcesywnie wyłączane są materiały odnoszące się do poszczególnych wątków postępowania przygotowawczego dotyczących czynów, których dopuścili się poszczególni funkcjonariusze WUBP w Rzeszowie. Wątki te kończone są zazwyczaj sporządzaniem aktów oskarżeń przeciwko poszczególnym osobom.

Śledztwo w sprawie zbrodniczej działalności funkcjonariuszy Powiatowego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w Krośnie w latach 1944 - 1956 (S 28/01/Zk).

Celem tego postępowania wszczętego 11 maja 2001r. jest przede wszystkim ustalenie danych personalnych pokrzywdzonych przetrzymywanych w aresztach PUBP w Krośnie, w stosunku do których funkcjonariusze tego Urzędu dopuszczali się bezprawnych zachowań, wyjaśnienie okoliczności dopuszczenia się tych czynów, a także ustalenie ich sprawców.

Aby osiągnąć te cele prowadzone są kwerendy w dokumentacji archiwalnej wytworzonej przez PUBP w Krośnie, dokonywane są przesłuchania ustalonych pokrzywdzonych. Ponadto prokurator prowadzący śledztwo gromadzi informacje o przebiegach służby byłych funkcjonariuszy tego Urzędu, a także zapoznaje się z aktami postępowań karnych prowadzonych przeciwko osobom zatrzymanym w aresztach tego Urzędu.

Śledztwo w sprawie bezprawnego pozbawienia wolności działaczy niepodległościowych oraz fizycznego i psychicznego znęcania się nad nimi przez funkcjonariuszy PUBP w Łąncucie w latach 1944 - 1956 (S 29.2001.Zk).

Śledztwo to wszczęto 9 lipca 2001r. W jego toku wyjaśniane są okoliczności bezprawnych zachowań funkcjonariuszy PUBP w Łąncucie wobec osób przetrzymywanych w tamtejszym areszcie. Na podstawie uzyskanego dotychczas materiału dowodowego skierowano do sądów – po wcześniejszym wyłączeniu poszczególnych spraw do odrębnego prowadzenia – osiem aktów oskarżenia.

Śledztwo w sprawie fizycznego i moralnego znęcania się funkcjonariuszy

Powiatowego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w Tarnobrzegu nad osobami zatrzymanymi w aresztach tego Urzędu w latach 1944-1956 (S 50/01/Zk).

Śledztwo podjęto z zawieszenia w dniu 4 czerwca 2001 r. W jego toku wyjaśniane są okoliczności bezprawnych zachowań funkcjonariuszy PUBP w Tarnobrzegu wobec osób przetrzymywanych w tamtejszym areszcie.

W toku śledztwa prowadzone są kwerendy w dokumentacji archiwalnej wytworzonej przez PUBP w Tarnobrzegu, dokonywane są przesłuchania ustalonych pokrzywdzonych, gromadzone informacje o przebiegach służby byłych funkcjonariuszy tego Urzędu, a także oględziny akt postępowań karnych prowadzonych przeciwko osobom zatrzymanym w aresztach tego Urzędu.

Na podstawie uzyskanego dotychczas materiału dowodowego skierowano do sądów – po wcześniejszym wyłączeniu poszczególnych spraw do odrębnego prowadzenia – pięć aktów oskarżenia.

Śledztwo w sprawie:

zbrodni komunistycznych, wyczerpujących znamiona zbrodni przeciwko ludzkości, popełnionych w latach 1944 - 1956 w Rzeszowie przez funkcjonariuszy państwa komunistycznego, polegających na dokonaniu zabójstw osób o nieustalonych danych personalnych, które zostały osadzone w więzieniu zlokalizowanym na terenie Zamku Lubomirskich, za prowadzenie działalności na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, co stanowiło represje i poważne prześladowania tych osób (S 361.2021.Zk).

Po zapoznaniu się z aktami śledztwa sygn. S 8.2000.Zk stwierdzono w nich materiały w sprawie ujawnienia w latach 1987/1988 i w dniu 25 października 1994 r. na Zamku Lubomirskich w Rzeszowie, szczątków ludzkich, co do których może zachodzić podejrzenie, że należą do osób, które prowadziły działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego i w związku z tym zostały pozbawione życia przez funkcjonariuszy państwa komunistycznego, które to materiały wyłączono do odrębnego postępowania.

Z materiałów tych wynika, że na terenie Zamku Lubomirskich w Rzeszowie, gdzie w latach 1944 - 1956 mieściło się więzienie karno - śledcze, w czasie prowadzonych w 1987 r., w 1988 r. i w 1994 r. prac remontowych ujawniono szczątki ludzkie. Do ujawnienia tych szczątków doszło każdorazowo w obrębie południowo - wschodniego bastionu Zamku, zwanego bastionem Świętego Hieronima, który znajdował się w pobliżu wejścia do oddziałów więziennych oraz placu spacerowego.

Brak jest danych by w toku prowadzonych wówczas przez Milicję Obywatelską, a później Policję, czynności zidentyfikowano ujawnione szczątki ludzkie ani czy ustalono przyczynę zgonu tych osób. Brak jest także informacji czy wyjaśniano, dlaczego doszło do pochowania ujawnionych szczątków na terenie Zamku.

Tymczasem w publikacjach popularno – naukowych i prasowych, dotyczących najnowszej historii Rzeszowa, podnoszone były okoliczności, iż na terenie więzienia zlokalizowanego na Zamku Lubomirskich w latach 1944 – 1956 dochodziło do zabójstw osób, które były podejrzane o udział w działalności lub wspieranie organizacji niepodległościowych.

Podkreślić należy, iż kwestie te znalazły także odzwierciedlenie w dotychczasowych badaniach materiałów archiwalnych zawartych m.in. w publikacji Włodzimierza Bonusiaka pt „Więzenie na Zamku w Rzeszowie w latach 1944-1956” i Marii Ożóg pt „Lista straconych i zmarłych w Więzieniu na Zamku w Rzeszowie (sierpień 1944 - grudzień 1956)” (w: „Studia Rzeszowskie” nr 1 /1995 pod red. Jana Drausa, s. 33 i 67-77).

Informacje zawarte w publikacjach naukowych i prasowych, z których te ostatnie powołują się ponadto na relacje określonych osób oraz trzykrotne, co należy zauważyć przypadkowe, ujawnienie na terenie Zamku Lubomirskich w Rzeszowie szczątków ludzkich uzasadniają zatem podejrzenie, że na terenie funkcjonującego tam w latach 1944 – 1956 więzienia mogło dochodzić do gwałtownego pozbawienia życia więźniów przez funkcjonariuszy państwa komunistycznego, a następnie do pochówków tych ofiar na terenie Zamku.

Celem wyjaśnienia okoliczności tych czynów oraz ustalenia ich sprawców, 17 listopada 2021 r. wszczęto w tej sprawie śledztwo.

Śledztwo w sprawie zbrodni komunistycznej, będącej jednocześnie zbrodnią przeciwko ludzkości, stanowiącej naruszenie prawa Józefa G. do życia oraz represję i poważne prześladowanie z powodu jego działalności opozycyjnej przeciwko ówczesnym władzom i ustrojowi w Narodowej Organizacji Wojskowej - Narodowe Zjednoczenie Wojskowe, która polegało na przekroczeniu uprawnień przez członków składu orzekającego byłego Wojskowego Sądu Rejonowego w Rzeszowie poprzez bezprawne skazanie go wyrokiem z dnia 18 września 1946 r. - sygn. R 716/46 na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze oraz przepadek całego mienia na rzecz Skarbu Państwa (S 181.2023.Zk).

Postępowanie wszczęto 7 sierpnia 2023 r. w związku z uzasadnionym podejrzeniem popełnienia przestępstwa zbrodni komunistycznej, będącej jednocześnie zbrodnią przeciwko ludzkości w zakresie nadużycia władzy i bezprawnego skazania Józef G. przez członków składu orzekającego byłego Wojskowego Sądu Rejonowego w Rzeszowie na karę śmierci.

Dotychczasowe wyniki postępowania wskazują, że Józef G. ps. Zawisza był członkiem Oddziału NOW – NZW dowodzonego przez jego syna Tadeusza G. ps. Tarzan i został stracony w dniu 26 września 1946 r. na podstawie wyroku Wojskowego Sądu Rejonowego w Rzeszowie z dnia 18 września 1946 r.- sygn. R 716/46.

Śledztwo w sprawie zbrodni popełnionych przez nacjonalistów ukraińskich na

szkodę ludności polskiej na terenie byłego powiatu przemyskiego w latach 1944-1947 (S 2/00/Zi)

Postępowanie to podjęto z zawieszenia 8 listopada 2000 r. W początkowym jego okresie koncentrowano się na przesłuchaniu jak największej ilości pokrzywdzonych oraz bezpośrednich świadków. W dalszym biegu śledztwa skupiono się na przeprowadzaniu oględzin akt sądowych, prokuratorskich oraz akt kontrolno - śledczych przeciwko osobom w przeszłości podejrzanym o członkostwo lub współpracę z UPA. Dokonywano też oględzin sprawozdań sytuacyjnych i meldunków terenowych jednostek MO i UB w zakresie zbrodni popełnionych przez nacjonalistów ukraińskich na terenie byłego powiatu Przemyśl. Dotąd w powyższej sprawie wyłączono, a następnie załatwiono merytorycznie kilkanaście postępowań dotyczących zbrodni popełnionych przez nacjonalistów ukraińskich.